

บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง

Woman Role in development of 100 years Rahang –Floating -Market Community,

Lad lum Kaew District, Pratumthani Province

โดย ดร.ศรีปริญญา ฐูประจาง : อาจารย์หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต (บริหารการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อรวีย์ แสงทอง : นักวิชาการพัฒนาชุมชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก กระทรวงมหาดไทย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน (2)บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืนและ(3)การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยมีวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน ตลาดน้ำ100ปีชุมชนระแหง อยู่เลยบขชคลองระแหง ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้วอยู่ห่างจากตัวเมืองปทุมธานีระยะทาง13 กิโลเมตร เป็นตลาดน้ำที่เกิดในปีพ.ศ.2428 คนพื้นที่ตลาดน้ำส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายจีนแต่จิวอพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่มีความสามารถทางค้าขาย ส่วนชุมชนใกล้เคียงเป็นคนไทยเชื้อสายมอญ มีที่อยู่อาศัยและที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์สืบทอด เป็นเกษตรกร ทำนาเป็นหลัก และปลูกพืชสวน นำผลผลิตมาขายในตลาดน้ำ100ปีชุมชนระแหงมีวิถีชีวิตที่กลมกลืน ซึ่งเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

2) บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืน สตรีในพื้นที่รวมตัวกันเป็นชมรมชาติ โดยสายสัมพันธ์ของเครือญาติ ซึ่งระดับครัวเรือนนั้นสตรีมีบทบาทเศรษฐกิจและสังคมโดยเป็นผู้กำกับดูแลกิจการในครอบครัวและอบรมบุตรหลาน การดูแลบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัว ทำให้ตลาดน้ำ100 ปีชุมชนระแหงและชุมชนใกล้เคียงอยู่อย่างสงบสุข มีบทบาทช่วยเหลือพัฒนาตลาดน้ำ100 ปีชุมชนระแหงด้วยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผนโครงการร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามผล และร่วมบำรุงรักษาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยยึดทางสายกลางมีความพอประมาณ มีเหตุผลและมีระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในชุมชน

3) การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ คนในชุมชน และองค์กรชุมชน พัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง เข้ามาพัฒนาบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แสวงหาเครือข่ายและเชื่อมเครือข่ายด้วยกิจกรรมต่างๆอย่างมีเป้าหมาย โดยบรรจุในแผนชุมชน ได้แก่ (1)การคัดสรรผู้นำ จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรสตรี(2)พัฒนาขุดลอกคลองระแหงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(3)แก้ไขการจราจร สร้างแผนที่จุดเดินชมธรรมชาติ เส้นทางท่องเที่ยวและสร้างห้องน้ำ

สาธารณะ(4)คนรุ่นเก่าถ่ายทอดเรื่องการทำขนมโบราณ และ(5)ดำเนินการตามปฏิทินการท่องเที่ยวตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง

คำสำคัญ : บทบาทสตรีและตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง

ABSTRACT

Objective;(1)To study on the management of 100 years Rahang-Floating-Market community among the change of time and environment(2) The role of women in sustainable development and build the associate among organization in the area. The process on the research (PAR) are:

1)The management of 100 years Rahang-Floating-Market community located by the Rahang canal in Ladlumkaew district which far from Pratumthani Provincearound 13 kilometers. This market was flood in 1883. Most of people in this area emigrated from China (Chaozhao Chinese) and efficacy on trade. People in the nearest community are Thailand Mon descentand doing an agriculture, farm and garden plants. A lifestyle that is in harmony in tourist attraction.

2)The role of women in sustainable development in that area to participate in the development of 100 years Rahang-Floating-Market community . It can best arted by family, to conduct the housework, take care of children and members of family and bring the peaceful to the community. For the participation on the development of 100 years Rahang-Floating-Market community , the role of women in sustainable can be started by participate in activities (plan and follow up) and also collaborate to the maintenance and protect the 100 years Rahang-Floating-Market community from outside effect which could bring any changes to the market. Hold to the principle of middle path.

3) Build member among organizations and people in the area in order to develop the 100 years Rahang-Floating-Market community . By giving an opportunity to other organizations to develop the market and also searching for further networks to the development and immediately contain it in the community plan; (1) choose the leader and establish the committee to develop the 100 years Rahang-Floating-Market community and support women organization to participate in such development. (2) Dredging the Rahang canal and develop for the tourism. (3) Solve the traffic problem and create the view point for tourism and build the public toilet (4) Elderly pass on knowledge about how to make Thai dessert. and (5) Proceed with the 100 100 years Rahang-Floating-Market community's tourism calendar.

Keywords : Women role and 100 years Rahang-Floating-Market community

บทนำ

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของไทยเป็นความงดงาม เรียบง่ายและใกล้ชิดกับสายน้ำ ยังคงอยู่อย่างขยับเขยื้อนและต่อเนื่อง ภาพในอดีตที่คนไทยอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ ติดต่อกันมาโดยทางน้ำ มีบ้านอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำธารและลำคลอง แม้การสร้างอาคาร ตึกหรือที่พักผ่อนในปัจจุบันก็มีจุดขายที่โอบล้อมไปด้วยสายน้ำ เป็นสระน้ำ หรือสร้างน้ำตกในสวน สร้างบรรยากาศและผ่อนคลายความเครียด น้ำจึงเป็นสิ่งสร้างนันทนาการและความสุนทรีย์ที่เย็นน้ำต่อผู้คน ในขณะที่ต้องเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ เร่งรีบและร้อนแรง ถาโถมกับการดำรงชีพและความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ... ในยามต้องการพักทุกคนก็ต้องการความเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ ธรรมชาติและสิ่งที่เป็นความทรงจำในอดีตที่ประทับใจในความเป็นมาของปู่ ย่า ตา ทวดที่ใช้ชีวิตผูกพันกับชนบท ตลาดน้ำ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนในปัจจุบัน เมื่อเข้าไปแล้วรู้สึกผ่อนคลายและหยุดความวุ่นวายในใจไปชั่วขณะ มีนัยยะที่บ่งชี้ว่าวิถีชีวิตเก่าๆ ที่มั่นคงและอบอุ่นในในรอยยิ้ม ความเอื้ออาทรมากกว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน หากแต่มีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม การเกิดสิ่งเหล่านี้เป็นการหยิบประวัติศาสตร์มาสร้างมูลค่าผสมประโยชน์ระหว่าง ผู้ประกอบการกับผู้เป็นนักท่องเที่ยว รื้อฟื้นความเป็นท้องถิ่นนิยม ชาตินิยมให้กลับคืนมา การมีอยู่ของตลาดน้ำเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การเชื่อมของธุรกิจและวัฒนธรรมในวิถีชีวิตให้ยืนและยาวต่อไป ทั้งนี้เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามวันเวลา ความสำคัญของการตลาดน้ำก็แปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม และความต้องการทางภาวะเศรษฐกิจ เช่น ในอดีตการผลิตสินค้าให้ได้มากที่สุดอาศัยความสำคัญของการตลาดน้ำ แต่ในยุคปัจจุบันความต้องการของการตลาดน้ำอยู่ที่การให้บริการที่ประทับใจลูกค้า (ความสำคัญของการตลาดน้ำ. สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม, 2558. จาก <http://orwan11000.tripod.com/www.htm>)

การท่องเที่ยวตลาดน้ำเก่าภายในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน การสื่อถึงเรื่องราวในอดีตที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงวิถีชีวิตปัจจุบันของคนในชุมชน ถือเป็น การอนุรักษ์วิถีชีวิต และสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน โดยการเปลี่ยนตลาดน้ำจากที่อยู่อาศัยให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววันนั้น กระบวนการจัดการของคนในชุมชนย่อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง (กานติมา วัฒนาวณิชย์, 2550, หน้า 30-32) สิ้นธุ์ สโรบล (2547, หน้า 15) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญนี้เรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community Based Tourism) ที่ตั้งอยู่บนฐานความคิดว่าชุมชน หรือคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนั้น ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง การพัฒนาการอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากร รวมถึงได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยววันนั้น

พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง มีประวัติชุมชนและกระบวนการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอายุ 130 ปี มีคลองระแหงตัดผ่าน ที่มีลักษณะเป็นคลองผ่ากลางเรียก "อกแตก" โดยมีตลาดน้ำทั้งสองข้างขนานกับลำคลอง ปลูกสร้างด้วยไม้เป็นห้องแถวติดต่อกันยาว สมัยก่อนนั้นผู้คนจำนวนมากต้องสัญจรกันทางเรือ ต่อมาการคมนาคมเจริญขึ้น มีถนนผ่านหน้าอำเภอลาดหลุมแก้ว ประชาชนจึงมาที่นี้บ่อยลง หากแต่ยังมีอาหารไทย-จีน เก่าแก่รสชาดอร่อย ราคาไม่แพง ตั้งอยู่ในตลาดน้ำโบราณ และมีร้านขายขนมหวาน เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมน้ำชั้น ขนมน้ำใส่ไส้ เต้าทึงน้ำดำไข่ ฯลฯ ร้านขายก๋วยเตี๋ยว ตลอดจนขณะนี้ก็มีร้านขายอาหารฝรั่งเปิดเพิ่มขึ้น ร้านตัดผมรุ่นคุณปู่ และร้านค้าเก่าแก่ ความโดดเด่นของชุมชนละแวกตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ที่สืบสานมาจากเชื้อชาติไทย จีน และมอญ โดยอยู่ร่วมกันด้วยความรักและสามัคคีนั้น ผ่านพัฒนาการตามกาลเวลาและมีความเปลี่ยนแปลงในสภาพภูมิศาสตร์และกายภาพของพื้นที่ที่มีผู้นำจากภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เป็นที่สังเกตได้ว่าชุมชนตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และชุมชนใกล้เคียงมีความสุขสงบตลอดมา ผู้นำในชุมชนส่วนใหญ่เป็นบุรุษ โดยในอดีตที่ผ่านมามีสตรีในตลาดน้ำและชุมชนใกล้เคียงยังไม่มีโอกาสเป็นผู้นำท้องถิ่นและยังถูกรอบงำด้วยประเพณีนิยมว่าบุรุษเป็นผู้นำโดยเชื่อว่า ชายมีสถานะเหนือหญิงในทุกด้าน แต่ในระดับครัวเรือนนั้นสตรีมีบทบาทเศรษฐกิจและสังคมโดยเป็นผู้กำกับดูแลกิจการในครอบครัว และอบรมบุตรหลาน ดังวาทะอันทรงอำนาจยิ่งเกี่ยวกับสตรีของมหาเจ็ดตุง "ผู้หญิงนั้นแบกฟ้าไว้ครั้งหนึ่ง" ทั้งอดีตกาล หากมองย้อนไปยังจดหมายเหตุของชาวต่างชาติที่มองดูประเทศไทย พงสาวดารจีนหงเหียวบุ๋น ยุคราชวงศ์หมิง ตรงกับยุคกรุงศรีอยุธยาตอนต้น กล่าวถึงสตรีในสยามล่อล่อ หรือสยามไว้ว่า "การใช้จ่ายเงินทองนั้นสุดแต่ผู้หญิง ด้วยผู้หญิงมีสติปัญญา ชายผู้เป็นสามีต้องเชื่อฟัง" และจดหมายเหตุลาตูแบร์ ในสมัยพระนารายณ์มหาราช กล่าวไว้ว่า "ฝ่ายชายนั้นต้องไปเข้าเฝ้ารับราชการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 6 เดือนในปีหนึ่ง ทุกๆ ปีนั้น ก็เป็นหน้าที่ของภรรยา มารดา และลูกเต้าจะเลี้ยงตัวเอง หน้าซำยังต้องส่งเสบียงเลี้ยงคนที่ไปเข้าเดือนอีกด้วย และเมื่อรับราชการกลับมาบ้านแล้ว ก็เป็นธรรมดาที่มีใคร่รู้จะทำกรงานอย่างไรผู้หญิงคอยเป็นตัวถากไ้ไถนา ซื่อขายสินค้าในเมือง" ดังนี้บทบาทที่ยังหยุดอยู่กับที่ของสตรี คือการเป็นแม่ การดูแลบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัวเป็นหน้าที่หลักของสตรี ถึงแม้สตรีสามารถทำงานนอกบ้านหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้แต่หน้าที่ทำงานในบ้านดูแลลูก ค่าใช้จ่าย ทำอาหารก็ถูกยกให้เป็นหน้าที่ของสตรี ทำให้หน้าที่ภายในบ้านก็ยังเป็นพื้นที่ของสตรี สตรีไม่มีวันหมดโอกาสที่จะแสดงศักยภาพของตนเอง (จดหมายเหตุลาตูแบร์ สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม ,2558.จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>)

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ('บิ๊กตุ๋' ผุดไอเดีย เพิ่มสัญจรทางน้ำเมืองสำคัญ ลดปัญหาจราจร. สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม ,2558. จาก <http://www.thairath.co.th/content/485360>) กล่าวในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจตอนหนึ่งว่า ในวันที่ 8 มีนาคม ของทุกปีนั้น เป็นวันสตรีสากล คนไทยคงจะต้องร่วมเฉลิมฉลองความเสมอภาคและแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันในสังคม โดยที่ผ่านมามาประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะมุ่งให้เห็นความสำคัญของสภาพสตรีมาโดยตลอด รวมถึงมีการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ที่เรียกว่า กสส. ขึ้นเป็นทางการเพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของผู้หญิงในสังคม ให้ระลึกถึงความเป็นมาแห่งการต่อสู้เพื่อให้ได้ซึ่งความเสมอภาค ยุติธรรม สันติภาพ และการพัฒนา พร้อมขอให้ชาวไทยทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพบทบาทของสตรีในสังคมไทยให้มากขึ้น...

... พล.อ.ประยุทธ์ ฯ ระบุอีกว่า วันนี้เรามีแม่น้ำ ถ้าคลอง มากมาย รัฐบาลจะส่งเสริมการสัญจรทางน้ำให้มากขึ้น เนื่องจากถนนบางครั้ง สร้างไม่ไหวทั้งต้นทุนแพงขึ้น ขวางเส้นทางน้ำ จึงต้องทำ EIA ซึ่งประชาชนก็ไม่เห็นชอบ จึงน่าจะต้องพัฒนาการสัญจรทางน้ำให้มากขึ้น โดยเฉพาะคลองแม่น้ำ ในเมืองสำคัญ น่าจะพัฒนาให้มีทางสัญจรเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยลดปัญหาการจราจร "... ในส่วนของคูคลองต่างๆ ที่สามารถทำได้ก็เปิดเป็นตลาดน้ำเพิ่มเติม มีการค้าขาย..." สำหรับการสร้างตลาดน้ำชุมชน ได้สั่งการให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำ โครงการ “ตลาดน้ำนัคชุมชน ไทยช่วยไทย คนไทยยิ้มได้” เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายแก่เกษตรกรโดยตรง และส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องราคา เรื่องระบบการตลาดน้ำลดทอนอำนาจพ่อค้าคนกลาง และให้พี่น้องประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าคุณภาพดีในชุมชนตนเอง วันนี้รัฐบาลส่งเสริมตลาดน้ำชุมชนไปแล้ว 2,063 แห่ง และทั่วประเทศก็คงต้องมีอีก ที่ผ่านมามีได้รับการรายงานว่ามีผู้จำหน่ายถึงเกือบ 9 หมื่นราย และมียอดจำหน่ายทั่วประเทศถึงในปัจจุบัน ซึ่งไม่ถึงเดือนได้ 820 ล้านบาท ... ทั้งนี้ ได้สั่งการให้กระทรวงมหาดไทยเร่งยกระดับมาตรฐานของตลาดน้ำนัคชุมชน ให้เป็นที่น่าเชื่อถือ คัดสรรสินค้าดีมีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของท้องตลาดน้ำ แล้วก็ในพื้นที่ด้วย ในราคายุติธรรมจากชุมชน จากเกษตรกรมาจำหน่าย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ประกอบไปด้วย เพื่อเรียกร้องความสนใจ เช่น การแสดงดนตรีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมสาธิต นิทรรศการ สวนสนุก และให้ความรู้เรื่องสุขลักษณะของตลาดน้ำนัคแก่ผู้จำหน่าย ... ซึ่งต้องประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอาหารปลอดภัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตลาดน้ำ 100ปีชุมชนระแหงให้มีความความยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้มีการฝึกอบรมการวิจัยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแก่ผู้นำสตรีตำบลระแหงและภาคีของหน่วยงานในจังหวัดปทุมธานี เพื่อจะใช้กระบวนการศึกษาการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกัน เพื่อได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะวิจัยชุมชนและแกนนำซึ่งเป็นสตรีในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ดำเนินการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เรื่อง บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหง ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและจริงจัง เพื่อหาแนวทางดำเนินงานที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา (1) กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน (2) บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืนและ (3) การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย 1) ขอบเขตประชากร ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) เป็นประชากรในชุมชนตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (1) การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรี ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ผู้ประกอบการและแกนนำชุมชน (2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรีและอำเภอ ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน และผู้ประกอบการ (3) การสอบถาม ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอและผู้นำชุมชน (4) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประกอบด้วยนักวิจัยและแกนนำชุมชน และ (5) การสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วยผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมของคนในชุมชน

2) ขอบเขตตัวแปร **ตัวแปรต้น** ได้แก่ (1) กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน ประกอบด้วย (1.1) กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ตั้งแต่ยุคอดีต ยุคพัฒนาและยุคปัจจุบัน (1.2) ทักษะของบุคคลกลุ่มต่างๆต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (1.3) ปัจจัยส่งเสริมรวมถึงปัจจัยที่อาจจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และ (1.4) สิ่งดี ๆ ที่ยังคงอยู่ ตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และ (2) บทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมประกอบด้วย (2.1) ร่วมศึกษาปัญหาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (2.2) ร่วมวางโครงการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (2.3) ร่วมปฏิบัติตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (2.4) ร่วมติดตามผลตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และ (2.5) ร่วมบำรุงรักษาพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ส่วน **ตัวแปรตาม** ได้แก่ (1) การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย (1.1) พอประมาณ (1.2) มีเหตุมีผลและ (1.3) มีภูมิคุ้มกันที่ดี และ (2) การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

3) ขอบเขตเวลา ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – มิถุนายน พ.ศ.2558

การทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี (2) ข้อมูลตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (3) ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม (4) ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีของพัฒนาตลาดน้ำ (5) ความหมาย แนวคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (6) ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีบทบาทสตรี (7) แนวทางการดำเนินงานพัฒนาองค์กรสตรี กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (8) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องขององค์กรสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ

วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยทีมวิจัยประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน

อำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ โดยมีคณาจารย์จากสถาบันการศึกษา อาจารย์ประจำจากหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นที่ปรึกษา วิทยากร และผู้ร่วมวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกัน

ขั้นตอนดำเนินการ คือ การรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูจากข้อมูลเอกสาร และข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาดูงานการบริหารจัดการชุมชนดีเด่น กรณีศึกษาตลาดน้ำสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี สร้างโจทย์วิจัยและออกแบบคำถาม สํารวจพื้นที่ ฝึกรอบมเจ้าหน้าที่และนักวิจัยชุมชน ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล(1)การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants)มีแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ที่ได้มาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง(2)การสอบถาม(3)การสนทนากลุ่ม(4)การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างนักวิจัยและแกนนำชุมชนและ (5)การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมแล้วรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ

ทำการสังเคราะห์และบูรณาการข้อมูลทุกข้อมู และข้อมูลปฐมภูมิ บรรณาธิกรณความถูกต้อง โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เขียนรายงาน โดยการบูรณาการข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)ทำการร้อยเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย และเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ด้วยจรรยาบรรณนักวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสมตลอดจนประกันมาตรฐานของการศึกษาค้นคว้าให้ เป็นไปอย่างสมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของเป็นเอกสารรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1)กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน ตลาดน้ำ100ปีชุมชนระแหง อยู่ห่างจากตัวเมืองปทุมธานีไปทางอำเภอลาดหลุมแก้ว 13 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้ 3 เส้นทาง คือ (1)กรุงเทพฯ-รังสิต-ปทุมธานี (2)กรุงเทพฯ-นนทบุรี-ปากเกร็ด-ปทุมธานี และ (3)กรุงเทพฯ-บางใหญ่-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว-ปทุมธานี โดยเดินทางจากตัวเมืองปทุมธานีมุ่งหน้าไปยังอำเภอลาดหลุมแก้วตามเส้นทางหลวงหมายเลข 346 มีเขตติดต่อกับตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีซึ่งตำบลชุมชนระแหงนั้นเป็นตำบลหนึ่งใน7ของอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มีจำนวน 12 หมู่บ้าน โดยมีเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเทศบาลตำบลชุมชนระแหง1แห่ง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลชุมชนระแหง องค์การบริหารส่วนตำบลชุมชนระแหง 1 แห่งครอบคลุม พื้นที่ตำบลชุมชนระแหง (นอกเขตเทศบาลตำบลชุมชนระแหง) และแบ่งเขตการปกครองเป็น 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านหมู่1 บ้านบ่อน้ำเขียว , หมู่2 บ้านคลองลาดหลุมแก้ว,หมู่3 บ้านคลองชุมชนระแหง , หมู่4 บ้านตลาดน้ำชุมชนระแหง ,หมู่5 บ้านคลองโยธา , หมู่6 บ้านคลองชุมชนระแหง,หมู่7 บ้านปลายคลอง

ชุมชนระแหง, หมู่ 8 บ้านคลองถ้ำพระยาเลียง, หมู่ 9 บ้านคลองวัดบัวสุวรรณประดิษฐ์และหมู่ 12 บ้านคลองดับผักชี พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง มีประวัติชุมชนและกระบวนการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีคลองชุมชนระแหงตัดผ่าน ซึ่งเดิมคลองนี้เป็นร่องน้ำเกิดจากธรรมชาติ ต่อมาเกิดเป็นร่องน้ำกว้างมากขึ้นจนเป็นลำคลอง แล้วจึงมีการขุดโดยใช้แรงงานคนด้วยการนำของทางราชการ เพื่อใช้น้ำในการเกษตรและสัญจรจนเป็นลำคลองสาธารณะในปัจจุบัน

กระบวนการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงตั้งแต่ยุคอดีต ยุคพัฒนาและยุคปัจจุบัน นับเป็นเวลาประมาณเทียบจากหลักฐานและคำบอกเล่าของผู้อาวุโสตลาดน้ำแห่งนี้เริ่มเกิดในราวปีพ.ศ. 2428 ตั้งแต่สะพานคลองระแหงทำทางเดินเชื่อมต่อกันระหว่างลานวัดกับตลาดเป็นทางที่ใช้ตลอดมาทุกสมัย แม้ปัจจุบันจะมีสะพานสูงที่รถยนต์แล่นผ่านไปมา หากแต่ยังอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมไว้ ซึ่งได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในตลาดน้ำปัจจุบันยังมีร้านต่างๆ อายุกว่า 90 ปี ขายอุปกรณ์จับสัตว์น้ำร้านขายยาจีนและยาแผนโบราณ ร้านตัดผมรุ่นคุณปู่ ร้านขาย อุปกรณ์การเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือน และร้านอาหารจีนชื่อ

ทัศนของบุคคลกลุ่มต่างๆต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ความเจริญมากขึ้นและพื้นที่เป็นทางผ่านของแต่ละจังหวัด ถนนหนทางมีความสะดวก แต่ตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงมีลักษณะเด่นของชุมชนระแหงเป็นบ้านไม้เก่า มีคลองสองฝากฝั่ง บรรยากาศร่มรื่นไม่แออัด เดินท่องเที่ยวสะดวกสบายมากมาย มีชาวบ้านหาบกล้วย มะม่วง ฝรั่ง กระท้อน และผักที่ปลูกเหลือจากการบริโภคแล้วมาขายในรายทางเดิน ในฤดูน้ำมากชาวบ้านก็ยังพายเรือมาตามลำคลอง ศาลาริมน้ำข้างห้องสมุด จัดทำเป็นท่าเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว และในเทศกาลออกพรรษาประจำปียังมีประเพณีตักบาตรพระร้อย มีศาลเจ้าระแหง และโรงงิ้ว มีศาลเจ้าปึงเถ่ากง มาเป็นที่สักการะของชาวไทยเชื้อสายจีน มีการละเล่นต่างๆ เช่น เพลงจีน และงิ้วเป็นช่วง ๆ ตามเทศกาล ประการสำคัญคือชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งเป็นคนพื้นบ้านดั้งเดิมอยู่เกือบทุกหลังคาเรือนยังมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แบบชาวไทยเชื้อสายมอญ มีอัตลักษณ์และจารีตประเพณีที่สืบสานตลอดมา นอกจากนี้ที่โรงเรียนบัวแก้วเกษร ยังจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ แสดงเครื่องใช้ในสมัยโบราณ เปิดให้เข้าชมโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม ผู้สนใจสามารถเดินทางมาชมตลาดน้ำชุมชนระแหงได้ทุกวัน

ปัจจัยส่งเสริมรวมถึงปัจจัยที่อาจจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ขณะนี้ตลาดน้ำ 100 ปีค่อนข้างเงียบเหงา เนื่องจากมีร้านเซเว่น โลตัส และตลาดนัด เกิดขึ้นทำให้คนมีการใช้บริการสะดวกมากกว่า สถานที่ของตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงกลายเป็นที่คับแคบ ที่จอดรถไม่มีเพียงพอขาดภูมิทัศน์ คนมาเที่ยวตลาดน้ำน้อยลงหลายหน่วยงานมาสำรวจเพื่อเตรียมการพัฒนา แต่ก็ขาดความต่อเนื่อง

สิ่งดี ๆ ที่ยังคงอยู่ คือ วัดบัวแก้วเกษร หลวงพ่อคำศักดิ์สิทธิ์วัดเจดีย์หอย ศาลเจ้าเพื่อประกอบการเช่นไหว้บรรพบุรุษ การสัญจรทางน้ำซึ่งสามารถจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีบ้านเรือนไม้ ห้องแถวเก่าแก่

ที่อยู่สองฝั่งลำคลองชุมชนระแหง สะพานซักรอกมีสะพานไม้ให้เดินข้ามคลองไปมาหากันได้ มีสินค้าที่จำหน่ายตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย คงเหลือไว้ให้ได้ดู และมียาแผนโบราณ ร้านการเกษตร ร้านเก็บสะสมของเก่าโบราณปรับปรุงภูมิทัศน์ ถ่ายทอดความงดงามตามธรรมชาติให้เป็นตลาดน้ำที่เป็นที่ยอมรับของผู้มาเยี่ยมชมความรัก ความสามัคคีของชาวจีนและชาวไทย มีชีวิตที่กลมกลืนกัน เช่น หมู่บ้านแต่งงานกับสาวไทย เป็นต้น วัฒนธรรมประจำถิ่น งานศาลเจ้า ตักบาตรน้ำผึ้งเดือนสิบ ตักบาตรพระร้อย (ออกพรรษา) สำหรับคุณค่าและสิ่งดี ๆ ที่หายไป คือ น้ำในคลองแห้งขอด ขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น วิถีชีวิต ความเกื้อกูลหายไป บ้านเรือนเปลี่ยนแปลงจากบ้านไม้เป็นบ้านตึก เคยสัญจรทางเรือก็หายไปหมด คลองก็ไม่สะอาด บรรยากาศเก่า ๆ เช่น การสัญจรค้าขายทางน้ำ และเรือขนส่งสินค้าสูญหาย

2) บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืน ...คนที่นี่รวมตัวเป็นธรรมชาติ โดยสายสัมพันธ์ของเครือญาติ ซึ่งในตลาดน้ำและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นกลุ่มเครือญาตินามสกุล ได้แก่ การเกษตร ใจมั่น คล้ายวงศ์ ทองสะอาด การะเกษ สุทธาภิรมย์ คงปัก เป็นต้น ในอดีตที่ผ่านมามสตรีในตลาดน้ำและชุมชนใกล้เคียงยังไม่มีโอกาสเป็นผู้นำท้องถิ่นและยังถูกรอบงำด้วยประเพณีนิยมว่าบุรุษเป็นผู้นำโดยเชื่อว่าชายมีสถานะเหนือหญิงในทุกด้าน แต่ในระดับครัวเรือนนั้นผู้หญิงทำหมดทุกอย่าง แต่ละบ้านไม่มีเคยมีคนรับใช้เหมือนสมัยนี้ ทำตั้งแต่หุงหาอาหาร ทำนา ปลูกผัก หาปลา เลี้ยงลูก ไปตลาด แล้วก็เก็บของที่ปลูกไปขาย ก็แจกบ้าง ให้บ้าง ไม่ขายทั้งหมดหรอก ...อยู่กันเหมือนครอบครัวใหญ่ กับคนในตลาดน้ำก็เหมือนพี่น้องกัน ขายของกันราคาถูก วิถีชีวิตเราทุกคนเชื่อมโยงกัน ทั้งยังรักษาคุณสมบัติที่พ่อแม่สั่งสอนขัดเกลาให้ความละเอียดอ่อน อ่อนโยน และเข้มแข็ง พัฒนาเป็นคนรุ่นใหม่และสร้างบทบาทใหม่ จึงพบว่าตลาดน้ำและชุมชนใกล้เคียงอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีการพิพาทหรือคดีร้ายแรง และทุกคนยังมีความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอาสาสมัครอย่างไม่เป็นทางการดูแลตลาดน้ำและชุมชน ทำความรู้จักกันกันในแต่ละครอบครัว เชื่อมโยงไปถึงเครือญาติ มีบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเห็นชัดเจนว่าในวันทำบุญเทศกาล หรือวันพระจะมีสตรีแทบทุกครัวเรือนเข้าร่วมการทำบุญ ปฏิบัติธรรม ถือศีลเป็นประจำ ยึดมั่นในหลักการ 3 ประการ เหมือนกัน คือ (1) การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเอง (2) การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน และ(3) มีการปรึกษาหารือที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

สตรีในชุมชนตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และชุมชนใกล้เคียงมีการส่งเสริมให้ชุมชน หรือเครือข่ายสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศอยู่บ้าง โดยเป็นไปอย่างเชื่อมโยงในกลุ่มเครือญาติ มีหลายครอบครัวได้เดินทางไปประกอบธุรกิจในต่างประเทศ ส่วนใหญ่คือการเป็นเจ้าของประกอบธุรกิจร้านอาหารไทย ซึ่งขยายกิจการธุรกิจไปสู่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนยอดนิยม (OTOP) จึงเป็นการสร้างเครือข่าย สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเครือญาติของสตรีในชุมชนตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และชุมชนใกล้เคียง นับเป็นการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยีและบทเรียนจากการพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเกิดประโยชน์เชื่อมโยงไปเสริมให้เกิดความยั่งยืน ดำเนินชีวิตในหลักการมีส่วนร่วม เข้ามาช่วยเหลือพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเป็นไปตามวิถีชีวิตอย่างธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง การร่วมวางโครงการพัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่ผ่านมาแม้จะขาดความต่อเนื่องไปบ้าง ตลอดจนการร่วมทำงานเพื่อพัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยไม่มีแผนชุมชนที่เป็นตัวอักษรที่ชัดเจนแต่ก็มีเป้าหมายนำไปสู่การคงอยู่ตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง สำหรับการร่วมติดตามนั้น เห็นชัดว่ามีปัญหาอุปสรรคอยู่ที่ว่าคนในชุมชนจะช่วยกันแค่ไหน และการร่วมบำรุงรักษาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง สตรีในชุมชนตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และชุมชนใกล้เคียงเป็นทั้งกลุ่ม “...ผู้ซื้อและผู้ขาย”..นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ แก้ปัญหา คิดรวมๆเป็นและการประเมินตัดสินใจได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด แต่ทั้งนี้ผู้หญิงยึดมั่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ"พอประมาณ" ร่วมมือมากกว่าแข่งขัน แบ่งปัน และรอดแบบยั่งยืน "มีเหตุมีผล" ไม่เลียนแบบ พบปะ มีการหารือและตั้งกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงและ."มีภูมิคุ้มกันที่ดี" ทำโดย“..มีสำนึกนำ และสร้างเครือข่ายเช่น ใช้การวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือครั้งนี้”...นั่นใช้เลย สตรีกลุ่มตัวอย่างกล่าวยืนยัน

3)การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ คนในชุมชน และองค์กรชุมชน พัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง เข้ามาพัฒนาบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แสวงหาเครือข่ายและเชื่อมเครือข่ายด้วยกิจกรรมต่างๆอย่างมีเป้าหมาย โดยบรรจุในแผนชุมชน ได้แก่ (1)การคัดสรรผู้นำ จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรสตรี(2)พัฒนาชุดลอกคลองระแหงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(3)แก้ไขการจราจร สร้างแผนที่จุดเดินชมธรรมชาติ เส้นทางท่องเที่ยวและสร้างห้องน้ำสาธารณะ(4)คนรุ่นเก่าถ่ายทอดเรื่องการทำขนมโบราณ และ(5)ดำเนินการตามปฏิทินการท่องเที่ยวตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงเดือนที่ 1 กระเช้าของขวัญผลิตภัณฑ์ชุมชน เดือนที่ 2มอบความรักด้วยดอกไม้ไม้ไผ่บัวในวันสำคัญ เดือนที่ 3 ทำข้าวเม่า (เป็งสมมะเมย)เดือนที่ 4 สงกรานต์ พิธีสงข้าวแช่เดือนที่ 5 เปลี่ยนผ้าฝั/ประเพณีขนของบ้านอาโนกเดือนที่ 6 วันสิ่งแวดล้อมเดือนที่ 7 เลิกเหล้าเข้าพรรษา (เวียนเทียน) เดือนที่ 8 กิจกรรมวันแม่เดือนที่ 9 ตักบาตรน้ำผึ้งเดือนที่ 10 ตักบาตรพระร้อยเดือนที่ 11 ทอดกฐิน ลอยกระทงเดือนที่ 12กิจกรรมวันพ่อและ สวดมนต์ข้ามปี

อภิปรายผลการวิจัย

1)กระบวนการบริหารจัดการตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน บริบทชุมชนตลาคน้ำ100ปีชุมชนระแหง อยู่เลียบชายคลองระแหง ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้วอยู่ห่างจากตัวเมืองปทุมธานีระยะทาง 13 กิโลเมตร เป็นตลาคน้ำแห่งหนึ่งที่เกิดในราวปีพ.ศ.2428 เป็นตลาคน้ำที่ใหญ่กว่าตลาคน้ำในตัวเมืองปทุมธานี ด้วยเป็นชุมชนที่ผู้คนสัญจรได้ทั้งทางเรือจากตลาคน้ำชุมชนระแหงถึงคลองพระอุดม และยังมีประตูน้ำย่อยไปสู่ตลาคน้ำปากเกร็ดและถึงตลาคน้ำบางบัวทอง และทางบกด้วยการเดินทางด้วยรถไฟจนถึงปี พ.ศ.2459 ได้เลิกกิจการรถไฟ คนในพื้นที่ตลาคน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงส่วน

ใหญ่เป็นคนเชื้อสายจีนแต่ใจ อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่มีความสามารถเก่งทางค้าขาย ส่วนชุมชนใกล้เคียงเป็นคนไทยเชื้อสายมอญเก่าแก่ดั้งเดิม มีที่อยู่อาศัยและที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์สืบทอด ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนาเป็นหลัก และปลูกพืชสวน นำผลผลิตมาขายรายทางเดินในตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงซึ่งในตลาดน้ำโบราณนี้มีอาหารไทย-จีน เก่าแก่รสชาดอร่อย ราคาไม่แพง ขายขนมหวาน ขนมพื้นบ้าน ขนมไทยโบราณ โดยสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมกับองค์ความรู้ใหม่ ทำขนมต่างๆ ขายถ้วยเดียว มีร้านตัดผมรุ่นคุณปู่และร้านค้าเก่าแก่อีกมากมาย นอกจากนี้ บริเวณใกล้เคียงตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงมีศาสนสถานซึ่งเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธ ทำให้บริเวณดังกล่าวกลายเป็นชุมชนหนาแน่นมากขึ้นตามลำดับสอดคล้องกับการวิจัยของปริยาภรณ์ เนียมนุกและวศิน เหลี่ยมปริษา (2555) เรื่องการรวมกลุ่มของชุมชนนักปฏิบัติเพื่อสร้างรูปแบบทางการตลาดน้ำที่ยั่งยืนผ่านทฤษฎีกิจกรรม: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวาพบว่ารูปแบบทางการตลาดน้ำที่ยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจากการนำสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนตามวิถีชีวิตประจำวันขึ้นเพื่อต้องการให้คนในชุมชนมีรายได้และเกิดเศรษฐกิจที่ดีโดยมีการคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมชุมชนนักปฏิบัติของตลาดน้ำอัมพวารวมกลุ่มอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2) บทบาทสตรีในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืน ในอดีตการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่มีรูปแบบที่เป็นรูปธรรม สตรีในพื้นที่รวมตัวกันเป็นธรรมชาติโดยสายสัมพันธ์ของเครือญาติ ซึ่งในตลาดน้ำและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นกลุ่มเครือญาติ ในอดีตที่ผ่านมาสตรีในตลาดน้ำและชุมชนใกล้เคียงยังไม่มีโอกาสเป็นผู้นำท้องถิ่นและยังถูกรอบงำด้วยประเพณีนิยมว่าบุรุษเป็นผู้นำ โดยเชื่อว่าชายมีสถานะเหนือหญิงในทุกด้าน แต่ในระดับครัวเรือนนั้นสตรีมีบทบาทเศรษฐกิจและสังคมโดยเป็นผู้กำกับดูแลกิจการในครอบครัว และอบรมบุตรหลาน บทบาทที่ยังหยุดอยู่กับที่ของสตรี คือ การเป็นแม่ การดูแลบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัวเป็นหน้าที่หลักของสตรี ดูแลสมาชิกในครอบครัวเป็นหน้าที่หลัก จึงพบว่าตลาดน้ำและชุมชนใกล้เคียงอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีการพิพาทหรือคดีร้ายแรง สตรีในชุมชนตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง และชุมชนใกล้เคียงดำเนินชีวิตในหลักการมีส่วนร่วม เข้ามาช่วยเหลือพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการร่วมศึกษา ปัญหา การร่วมวางโครงการ การร่วมปฏิบัติ การร่วมติดตามผล และการร่วมบำรุงรักษาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ความพอประมาณความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในชุมชนสอดคล้องกับการวิจัยของวรวิมล เฟิงพันธ์และ, กรรณิการ์ สัจกุล (2550) เรื่องผลการวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีพบว่า

1) ตลาดน้ำคลองลัดราชบุรีตลาดน้ำคลองโพหัก และตลาดน้ำคลองต้นเข็ม สตรีมีบทบาทสำคัญในการเป็น

ผู้ขายสินค้า ผู้ขายสินค้าในตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งทั้งในอดีตและปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงหรือที่เรียกว่าแม่ค้าตลาดน้ำซึ่งมีลักษณะนิสัยและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และยังมีการเรียนรู้และการถ่ายทอดเพื่อดำรงรักษาอาชีพไว้แม่ค้าตลาดน้ำจึงมีบทบาทใหม่ที่ไม่ใช่เพียงแค่การค้าเท่านั้น โดยแม่ค้าตลาดน้ำจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดของตลาดน้ำ ที่จะทำให้ตลาดน้ำดำรงอยู่หรือสูญหายไป

3) การสร้างภาคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ คนในชุมชน และองค์กรชุมชนพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง โดยเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง เข้ามาพัฒนาบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แสวงหาเครือข่ายและเชื่อมเครือข่ายด้วยกิจกรรมต่างๆอย่างมีเป้าหมาย ควรพัฒนาเพื่อบริหารจัดการตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อพัฒนาโดยเน้นกลุ่มสตรีให้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเปิดโอกาสให้ทุกหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาตลาดน้ำระแหง เข้ามาพัฒนาบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แสวงหาเครือข่ายและเชื่อมเครือข่ายด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชนกล่าวว่า (1) “...ช่วยกันเขียนแผนนะ...แล้วก็มีส่วนมาร่วมทำด้วย” พัฒนาชุดลอกคลองระแหง โดยบรรจุในแผนชุมชนเร่งด่วน ซึ่งมีภาคทุกระดับจากชุมชน อำเภอ จังหวัด แข็งถึง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อบริหารจัดการแผนชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ (2) ช่วยกันไปบอกเทศบาล “... มาช่วยออกกฎระเบียบอย่างจริงจังเรื่องการทิ้งขยะและจับสัตว์น้ำ” (3) “... แก้ไขการจราจรเฉพาะรถจักรยานยนต์ควรจำกัดเวลาในการสัญจรและความเร็ว ขยายสถานที่จอดรถใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากตลาดน้ำระแหงประมาณ 150 เมตรน้ำท่าใหม่ อัยารอเวลา” โดยบรรจุในแผนชุมชนเร่งด่วน ด้วยภาคีทุกระดับจากชุมชน อำเภอ และจังหวัด แข็งถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการจัดภูมิทัศน์ ออกกฎระเบียบอย่างจริงจังเรื่องการทิ้งขยะและจับสัตว์น้ำ และการแก้ไขการจราจรลานจอดรถ มีป้ายบอกทางชัดเจน ตรงจุด และทำถึง สร้างแผนที่จุดเดินชมธรรมชาติ เพื่อให้ตลาดน้ำน่าเดิน ส่งเสริมการปั่นจักรยานเพื่อนันทนาการ ตลาดน้ำน่านตรงฟ้า ฯลฯ และดำเนินการตามปฏิทินการท่องเที่ยวตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง รายปีสอดคล้องกับการวิจัย ของชลลดา มงคลวนิช (2557) เรื่องภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาของเยาวชนไทยพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางแผนตลอดจนการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำเช่นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนและทุกกลุ่มเนื่องจากชุมชนย่อมเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของตนได้ดีกว่าคนนอก

ข้อเสนอแนะ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1) ภาคีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหงตลอดจนชุมชนพื้นที่ใกล้เคียง ควรร่วมกันจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผนชุมชนพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง อย่างเร่งด่วน ในประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาตลาดน้ำ

100 ปีชุมชนระแหง โดยมีสตรีเป็นแกนนำ การออกกระเปียบและกติกากฎปฏิบัติในตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงและชุมชนใกล้เคียง การขุดลอกคลอง/กักน้ำไว้ตลอดปี การสร้างเส้นทางที่เป็นจุดขาย ชมวิว การรักษาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแก้ไขการจราจร ลานจอดรถ ป้ายบอกทางและห้องน้ำสาธารณะ ฯลฯ (2) ควรดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหงอย่างต่อเนื่องโดยจิตอาสาของทุกกลุ่ม เขียนตำนาน/เรื่องเล่า (Story) คัดสรรสินค้า อาหารในท้องถิ่น และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่างๆ (3) ชุมชนตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหงควรประสานความร่วมมือกับเครือข่ายตลาดน้ำใกล้เคียงเพื่อขยายตลาดน้ำและหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างภูมิทัศน์เป็นธรรมชาติและ (4) พัฒนาวัดต่างๆ เป็นจุดศูนย์รวมความศรัทธาและเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา รมรงค์ให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้าวัด ปฏิบัติธรรม จัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น สะอาด ส่วนข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ (1) โรงเรียนคัดนักเรียนฝึกอบรมโครงการมัคคุเทศก์น้อย ให้ความรู้และความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง ฝึกทักษะแก่เยาวชนเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกอบรมอาชีพ อบรมด้านจิตสาธารณะ (service mind) และจัดเส้นทางท่องเที่ยวตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหง (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์ชุมชน นำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เน้นด้านอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (4) ชุมชนตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหง จัดประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงและ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปควรมีการศึกษา (1) การบูรณาการความร่วมมือส่วนราชการและภาคเอกชนในการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปีชุมชนระแหง (2) รูปแบบการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหง (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตลาดน้ำ 100 ปี ชุมชนระแหง และ (4) กิจกรรมของดีเมืองปทุมธานีและของดีอำเภอลาดหลุมแก้ว

เอกสารอ้างอิง

- กานติมา วัฒนาวาณิช. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สินธุ์สโรบล. (2547). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ประชาคมวิจัย, 57(1686-008X), หน้า15-21.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- ความสำคัญของการตลาดน้ำ. สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม ,2558. จาก <http://orwan11000.tripod.com/www.htm>
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา.ดร."คำปรารภ" ใน คำท่สอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. (2551).กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส.
- จดหมายเหตุลาดูเบร์.สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม ,2558. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- ชลลดา มงคลวนิช,ศ.ดร.(2557).ภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาของเยาวชนไทย.กระแสดนวัฒนธรรม (CULTURAL APPROACH)วารสารวิชาการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มณีวรรณ ผิวคุ้ม ,ศ.ดร. (2545)กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ . ภาควิชามนุษยวิทยาคณะ โบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- 'บ๊ิกดู' ผุดไอดีฯ เพิ่มสัญจรทางน้ำเมืองสำคัญ ลดปัญหาจราจร. สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม ,2558. จาก <http://www.thairath.co.th/content/485360> .
- ประยูรจันทร์โอชา (พลเอก).การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับ AEC: การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.สืบค้นเมื่อ 5, มีนาคม,

2558. จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/.

ปรียาภรณ์ เนียมนุกและวศิน เหลี่ยมปรีชา(2555)การรวมกลุ่มของชุมชนนักปฏิบัติเพื่อสร้างรูปแบบทางการตลาดน้ำที่ยั่งยืนผ่านทฤษฎีกิจกรรม:

กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา.วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร ปีที่ : 7 ฉบับที่ : 1 หน้า : 29-38 ปีพ.ศ. : 2555.

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย.

รวุฒิ เพ็งพันธ์และกรณิการ์ สัจกุล(2550) ผลการวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : กรณีศึกษา

ตลาดน้ำ อ่างทองดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม:มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรีปริญญา ฐปกรแจ้ง.ดร.(2555).**หลักพอเพียงพอเพียง.**เอกสารประกอบการบรรยายนำเสนอ บทเรียนการน้อมนำหลักปรัชญา “เศรษฐกิจ

พอเพียงมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน” โครงการ พัฒนาวัดไทยนาลันทา ประเทศอินเดียในวันที่ 22 ตุลาคม 2555 ณ วัดไทยนาลันทา

รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย .

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **เอกสารสรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11.**

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.(2007).Thailand Human Development Report 2007. **Sufficiency Economy and**

Human Development.United Nations Development Programme, 2007.

เสรี พงศ์พิศ. รองศาสตราจารย์ ดร.(2550). **เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ถ้าใจปรารถนา.**กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

Asia Times.(2006).**In Thailand, a return to 'sufficiency'.**, 5 October 2006.

UN News Center.(2006).**With new Human Development award.**Annan hails Thai King as example for the world.